

การพัฒนาทักษะการฟังและการพูด ผ่านกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
โดยการเล่านิทานพื้นบ้านไทยของเด็กอนุบาลปีที่ 3
The Development of Speaking and Listening Skills Through the Thai Folktale
Storytelling in Kindergarten Level 3

สิริวิชญ์ แสงเสน¹

อธีราชย์ นันขันธ์² และ นิราศ จันทรจิตร³

มหาวิทยาลัยนครพนม^{1,2,3}

Sirawich Saengsen¹

Athirach Nankhantee² and Nirat Jantharajit³

Nakhon Phanom University^{1,2,3}

Corresponding Author, Email: 676150720131@npu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาทักษะการฟังและการพูดของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการจัดประสบการณ์ผ่านนิทานพื้นบ้านไทย และ 2) ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานพื้นบ้านไทย การวิจัยเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านชะโงมโนน อำเภอนครพนม จังหวัดนครพนม ปีการศึกษา 2568 จำนวน 15 คน จาก 1 ห้องเรียน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้นิทานพื้นบ้านไทย จำนวน 6 เรื่อง เรื่องละ 2 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง และ 2) แบบวัดทักษะการฟังและการพูดเพื่อความเข้าใจภาษาไทยของเด็กปฐมวัย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยประเมินทักษะการฟังและการพูดก่อนและหลังการจัดกิจกรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีประสิทธิผล และการทดสอบค่าทีสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่สัมพันธ์กัน (Dependent Samples t-test) โดยตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

ผลการวิจัยพบว่า 1) หลังการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานพื้นบ้านไทย เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 มีทักษะการฟังและการพูดสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเด็กมีพัฒนาการด้านการฟังอย่างตั้งใจ การจับประเด็นสำคัญ การตอบคำถาม การลำดับเหตุการณ์และถ่ายทอด

* ได้รับบทความ: 25 พฤศจิกายน 2568; แก้ไขบทความ: 13 ธันวาคม 2569; ตอรับตีพิมพ์: 30 มิถุนายน 2569

เรื่องราว ตลอดจนมีความคล่องแคล่ว ความมั่นใจในการพูด การออกเสียง และการกล้าแสดงออกเพิ่มขึ้น และ 2) ดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานพื้นบ้านไทยมีค่าเท่ากับ 0.67 แสดงว่าเด็กมีพัฒนาการด้านทักษะการฟังและการพูดเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 67.00 ของพัฒนาการสูงสุดที่สามารถเพิ่มขึ้นได้ สะท้อนให้เห็นว่ากิจกรรมการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานพื้นบ้านไทยสามารถนำมาใช้ส่งเสริมทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ทักษะการฟังและการพูด; การจัดประสบการณ์การเรียนรู้; นิทานพื้นบ้านไทย; เด็กปฐมวัย

Abstract

This research aimed to: 1) develop the listening and speaking skills of Kindergarten 3 children through learning experience activities using Thai folktales; and 2) investigate the effectiveness index of the learning experience activities using Thai folktales. This study employed a quasi-experimental research design. The sample consisted of 15 Kindergarten 3 students from one classroom at Ban Changom Nadon School, Mueang Nakhon Phanom District, Nakhon Phanom Province, during the 2025 academic year. The participants were selected using cluster sampling. The research instruments consisted of: 1) six learning experience activity plans using Thai folktales, with two hours allocated to each story, totaling 12 hours; and 2) a listening and speaking skills assessment for Thai language comprehension among early childhood learners. Data were collected by assessing the children's listening and speaking skills before and after the intervention. The data were analyzed using mean, standard deviation, effectiveness index, and dependent samples t-test. The reliability of the research instrument was examined using Cronbach's alpha coefficient.

The research findings revealed that:

1) after participating in the learning experience activities using Thai folktales, the children demonstrated significantly higher listening and speaking skills than before the intervention at the .05 level. Improvements were observed in attentive listening, identifying key points, answering questions, sequencing events, and retelling stories. The children also showed greater fluency, confidence in speaking, pronunciation, and willingness to express themselves; and 2) the effectiveness index of the learning

experience activities using Thai folktales was 0.67, indicating that the children's listening and speaking skills improved by 67.00% of the maximum possible improvement. These findings demonstrate that learning experience activities using Thai folktales can effectively promote listening and speaking skills among early childhood learners.

Keywords: Listening and Speaking Skills; Learning Experience Activities; Thai Folktales; Early Childhood

บทนำ

การพัฒนาทักษะทางภาษาในเด็กปฐมวัยเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ การสื่อสาร และการพัฒนาด้านสติปัญญา เนื่องจากช่วงปฐมวัยเป็นระยะที่เด็กมีพัฒนาการทางสมองและการเรียนรู้ภาษาอย่างรวดเร็ว สามารถเรียนรู้และเลียนแบบเสียง คำศัพท์ น้ำเสียง ตลอดจนโครงสร้างของประโยคจากบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้ การจัดประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ฟัง พูด สนทนา และแสดงออกทางภาษาอย่างเหมาะสมจึงมีความสำคัญต่อการวางรากฐานด้านภาษาและการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น (Piaget, 1962; Vygotsky, 1978)

ในบริบทของประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กอย่างต่อเนื่อง โดยหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้การสื่อสารและการใช้ภาษาเป็นองค์ประกอบสำคัญของพัฒนาการด้านสติปัญญา พร้อมทั้งส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัย พัฒนาการ ความต้องการ และความสนใจของเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถใช้ภาษาในการสื่อสาร ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และประสบการณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ดังนั้น การเลือกกิจกรรมที่เอื้อต่อการใช้ภาษาอย่างเป็นธรรมชาติและสร้างความสนใจให้แก่เด็กจึงเป็นแนวทางสำคัญในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

ทักษะการฟังและการพูดนับเป็นทักษะพื้นฐานที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยการฟังช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับเสียง คำศัพท์ ประโยค และความหมายของเรื่องราว ก่อนที่จะนำข้อมูลทางภาษาที่ได้รับไปใช้ในการพูด การตอบคำถาม การสนทนา และการถ่ายทอดความคิดของตนเอง สำหรับเด็กระดับอนุบาลซึ่งทักษะการอ่านและการเขียนยังอยู่ในระยะเริ่มต้น การฟังและการพูดจึงเป็นช่องทางสำคัญของการสื่อสารและการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ฟังอย่างมีจุดมุ่งหมายและมีส่วนร่วมในการพูดอย่างต่อเนื่อง จึงช่วยเสริมสร้างทั้งความเข้าใจภาษาและความสามารถในการแสดงออกทางภาษา (Vygotsky, 1978)

กิจกรรมการเล่านิทานเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เพราะนิทานมีเรื่องราว ตัวละคร เหตุการณ์ และลำดับเรื่องที่ช่วยดึงดูดความสนใจของเด็ก อีกทั้งยังมีคำศัพท์และโครงสร้างประโยคที่เด็กสามารถเรียนรู้และนำไปใช้ได้ การฟังนิทานอย่างสม่ำเสมอจึงเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้คำศัพท์ ฝึกจับใจความ ลำดับเหตุการณ์ ตอบคำถาม และถ่ายทอดเรื่องราวด้วยภาษาของตนเอง นอกจากนี้ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กในระหว่างและหลังการเล่านิทานยังช่วยกระตุ้นให้เด็กคิด ตั้งคำถาม แสดงความคิดเห็น และใช้ภาษาเพื่อสื่อสารมากขึ้น ซึ่งส่งผลดีต่อการพัฒนาทักษะการฟังและการพูด (Isbell et al., 2004)

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “นิทานพื้นบ้านไทย” เป็นสื่อการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของเด็กไทย เนื่องจากเนื้อหาเชื่อมโยงกับวิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม คุณธรรม และภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมา การนำนิทานพื้นบ้านไทยมาใช้ในการจัดประสบการณ์จึงไม่ได้มุ่งส่งเสริมเฉพาะพัฒนาการทางภาษาเท่านั้น แต่ยังช่วยให้เด็กเรียนรู้วัฒนธรรมและคุณค่าของความเป็นไทยผ่านเรื่องราวที่เข้าใจง่ายและเหมาะสมกับวัย สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยมาบูรณาการกับกระบวนการเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

จากสภาพการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านชะโงมนาโดน อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม พบว่า เด็กบางส่วนยังมีข้อจำกัดด้านการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยเฉพาะทักษะการฟังและการพูด กล่าวคือ เด็กมีสมาธิในการฟังไม่ต่อเนื่อง ไม่สามารถจับใจความสำคัญจากเรื่องราวที่ฟังได้อย่างชัดเจน ส่งผลต่อความสามารถในการตอบคำถาม การเล่าเรื่อง การลำดับเหตุการณ์ และการถ่ายทอดสิ่งที่ได้รับฟังด้วยคำพูดของตนเอง นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมทักษะการฟังและการพูดอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องยังมีข้อจำกัด จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัย ความสนใจ และบริบทของเด็ก เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสดูฟังและใช้ภาษาในการสื่อสารมากขึ้น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การเล่านิทานสามารถนำมาใช้ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยได้ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่ผ่านมาโดยส่วนหนึ่งมุ่งศึกษาการใช้นิทานทั่วไปหรือนิทานภาพ และพิจารณาพัฒนาการทางภาษาในภาพรวม ขณะที่การนำเนื้อหาจากนิทานพื้นบ้านไทยมาจัดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการฟังและการพูดโดยตรง โดยเฉพาะในบริบทของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านชะโงมนาโดน ยังเป็นประเด็นที่ควรได้รับการศึกษาเพิ่มเติม การศึกษาดังกล่าวจะช่วยให้ได้แนวทางการจัดประสบการณ์ที่เชื่อมโยงการพัฒนาทักษะทางภาษากับบริบททางวัฒนธรรมที่ใกล้ชิดตัวเด็ก และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการจัดประสบการณ์ผ่านนิทานพื้นบ้านไทย เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการฟังเรื่องราว

การสนทนา การตอบคำถาม การลำดับเหตุการณ์ และการถ่ายทอดเรื่องราวด้วยภาษาของตนเอง อันจะนำไปสู่การพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดอย่างเป็นระบบ ควบคู่กับการส่งเสริมจินตนาการ การกล้าแสดงออก และการเรียนรู้คุณค่าทางวัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการเรียนรู้และการใช้ภาษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการฟังและพูดของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการจัดประสบการณ์โดยใช้การเล่านิทานพื้นบ้านไทย ของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3
2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผล ของกิจกรรมการเล่านิทานพื้นบ้านไทย ในการพัฒนาทักษะการฟังของเด็กอนุบาลปีที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง เพื่อศึกษาผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การเล่านิทานพื้นบ้านไทยที่มีต่อทักษะการฟังและการพูดของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 และศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการจัดประสบการณ์ดังกล่าว

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ในโรงเรียนเครือข่ายอนุบาลท่าค้อขามเฒ่า อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม ปีการศึกษา 2568 จำนวน 9 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 226 คน ประกอบด้วย โรงเรียนอนุบาลนครพนม จำนวน 141 คน โรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป์) จำนวน 19 คน โรงเรียนบ้านหนองจันทน์ จำนวน 3 คน โรงเรียนบ้านนาหลวง จำนวน 15 คน โรงเรียนบ้านน้อยใต้ จำนวน 4 คน โรงเรียนบ้านขามเฒ่ากุดข้าวปุ้น (ราษฎร์อุทิศ) จำนวน 9 คน โรงเรียนบ้านกล้วย จำนวน 10 คน โรงเรียนบ้านชะโนด จำนวน 10 คน และโรงเรียนบ้านชะโงมโนโดน จำนวน 15 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านชะโงมโนโดน อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม ปีการศึกษา 2568 จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 15 คน

3. วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม โดยใช้โรงเรียนหรือห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่มจากโรงเรียนในเครือข่ายอนุบาลท่าค้อขามเฒ่า ได้โรงเรียนบ้านชะโงมโนโดน จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียน 15 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง ทั้งนี้ นักเรียนทุกคนในห้องเรียนที่ได้รับการสุ่มเข้าร่วมการทดลองตลอดระยะเวลาที่กำหนด

4. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ประเภท ได้แก่ 1) แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การเล่นิทานพื้นบ้านไทย จำนวน 6 เรื่อง เรื่องละ 2 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง และ 2) แบบประเมินทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย

การสร้างแผนการจัดประสบการณ์ ผู้วิจัยศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการด้านการฟังและการพูด การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย และการเล่นิทานพื้นบ้านไทย จากนั้นวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และจุดประสงค์การเรียนรู้ แล้วคัดเลือกนิทานพื้นบ้านไทยที่มีเนื้อหาและโครงสร้างทางภาษาเหมาะสมกับวัยของเด็ก จัดทำแผนการจัดประสบการณ์จำนวน 6 เรื่อง นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงก่อนเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินความเหมาะสมด้วยมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 19 รายการ ผลการประเมินพบว่า มีความเหมาะสมระดับมาก จำนวน 4 รายการ และระดับมากที่สุด จำนวน 15 รายการ จากนั้นปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองจันทน์ ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน ก่อนปรับปรุงเป็นฉบับสมบูรณ์

แบบประเมินทักษะการฟังและการพูดสร้างขึ้นจากการศึกษาหลักสูตร ตัวชี้วัด แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการทางภาษา และหลักการประเมินทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย กำหนดเกณฑ์การประเมินเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ได้แก่ 4 หมายถึง ดีมาก 3 หมายถึง ดี 2 หมายถึง พอใช้ และ 1 หมายถึง ควรปรับปรุง นำแบบประเมินเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อประเมินกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) พบว่าข้อประเมินที่ผ่านเกณฑ์มีค่า IOC ระหว่าง 0.67–1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง และตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .80 ก่อนจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์สำหรับใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยชี้แจงขั้นตอนและวิธีดำเนินการให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ จากนั้นประเมินทักษะการฟังและการพูดของเด็กกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลอง (Pretest) ด้วยแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แล้วดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การเล่นิทานพื้นบ้านไทยตามแผนที่กำหนด จำนวน 6 เรื่อง เรื่องละ 2 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง เมื่อดำเนินการครบตามแผนแล้วจึงประเมินทักษะการฟังและการพูดหลังการทดลอง (Posttest) ด้วยแบบประเมินฉบับเดียวกับก่อนการทดลอง และนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความครบถ้วนก่อนนำไปวิเคราะห์

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ 1) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายระดับทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย 2) เปรียบเทียบทักษะการฟังและการพูดของเด็กก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การเล่นทานพื้นบ้านไทยด้วยสถิติทดสอบค่าที่สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่สัมพันธ์กัน (Dependent Samples t-test) และ 3) วิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I.) เพื่อพิจารณาความก้าวหน้าของทักษะการฟังและการพูดของเด็กภายหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การเล่นทานพื้นบ้านไทย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการเล่นทานพื้นบ้านไทย ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบทักษะการฟังและการพูดของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การเล่นทานพื้นบ้านไทย ผลการเปรียบเทียบทักษะการฟังและการพูดของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การเล่นทานพื้นบ้านไทย พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ โดยคะแนนเฉลี่ยรวมก่อนการจัดประสบการณ์เท่ากับ 14.73 คะแนน และหลังการจัดประสบการณ์เท่ากับ 30.33 คะแนน เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบทักษะการฟังก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การเล่นทานพื้นบ้านไทย

การทดสอบ	n	$\bar{x}$	S.D.	df	t	p
ก่อนการจัดประสบการณ์	15	7.47	1.09	14	16.59	< .001
หลังการจัดประสบการณ์	15	15.27	1.24			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยทักษะการฟังก่อนการจัดประสบการณ์เท่ากับ 7.47 (S.D. = 1.09) และหลังการจัดประสบการณ์เท่ากับ 15.27 (S.D. = 1.24) โดยคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 16.59$, $p < .001$) แสดงให้เห็นว่าภายหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การเล่นทานพื้นบ้านไทย เด็กมีทักษะการฟังสูงขึ้น

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการพูดก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การเล่านิทานพื้นบ้านไทย

การทดสอบ	n	$\bar{x}$	S.D.	df	t	p
ก่อนการจัดประสบการณ์	15	7.47	1.09	14	16.59	< .001
หลังการจัดประสบการณ์	15	15.27	1.24			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยทักษะการพูดก่อนการจัดประสบการณ์เท่ากับ 7.27 (S.D. = 1.81) และหลังการจัดประสบการณ์เท่ากับ 15.07 (S.D. = 1.81) โดยคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 16.59$, $p < .001$) แสดงให้เห็นว่าภายหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การเล่านิทานพื้นบ้านไทย เด็กมีทักษะการพูดสูงขึ้น

เมื่อพิจารณาคะแนนรวมของทักษะการฟังและการพูด พบว่า ก่อนการจัดประสบการณ์เด็กมีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 14.73 คะแนน และหลังการจัดประสบการณ์มีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 30.33 คะแนน โดยเพิ่มขึ้น 15.60 คะแนน สะท้อนให้เห็นว่าเด็กมีพัฒนาการด้านการฟังและการพูดสูงขึ้นภายหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การเล่านิทานพื้นบ้านไทย

2. ผลการศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การเล่านิทานพื้นบ้านไทย

ผู้วิจัยวิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I.) เพื่อพิจารณาความก้าวหน้าของทักษะการฟังและการพูดของเด็กภายหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การเล่านิทานพื้นบ้านไทย โดยคำนวณจากคะแนนก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การเล่านิทานพื้นบ้านไทย

รายการ	E.I.	ร้อยละความก้าวหน้า
การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การเล่านิทานพื้นบ้านไทย	0.6714	67.14

จากตารางที่ 3 พบว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การเล่านิทานพื้นบ้านไทยมีค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) เท่ากับ 0.6714 แสดงว่า เด็กมีความก้าวหน้าด้านทักษะการฟังและการพูดภายหลังได้รับการจัดประสบการณ์คิดเป็นร้อยละ 67.14 ของความก้าวหน้าสูงสุดที่สามารถพัฒนาได้ สะท้อนให้เห็นว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การเล่านิทานพื้นบ้านไทยสามารถส่งเสริมพัฒนาการด้านทักษะการฟังและการพูดของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 ได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการเล่านิทานพื้นบ้านไทย มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบทักษะการฟังและการพูดของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การเล่านิทานพื้นบ้านไทย พบว่า หลังการจัดประสบการณ์เด็กมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการฟังและการพูดสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการเล่านิทานพื้นบ้านไทยสามารถนำมาใช้เป็นกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยได้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการนิทานเป็นสื่อที่มีเนื้อเรื่อง ตัวละคร เหตุการณ์ และลำดับเรื่องราวที่ชัดเจน ทำให้เด็กเกิดความสนใจและสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่ได้ฟังกับประสบการณ์เดิมของตนเอง นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องยังเปิดโอกาสให้เด็กได้ฟังคำศัพท์ ประโยค และรูปแบบการใช้ภาษาซ้ำในบริบทที่มีความหมาย ส่งผลให้เด็กเกิดความเข้าใจภาษาและสามารถนำภาษาที่ได้รับจากการฟังไปใช้ในการพูดสื่อสารได้ดีขึ้น

เมื่อพิจารณาด้านทักษะการฟัง พบว่าเด็กมีคะแนนหลังการจัดประสบการณ์สูงขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมการเล่านิทานเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกฟังอย่างมีจุดมุ่งหมาย ไม่ได้เป็นเพียงการรับฟังเรื่องราวเท่านั้น แต่เด็กยังต้องติดตามเหตุการณ์ จดจำรายละเอียด จับใจความ และเชื่อมโยงลำดับของเรื่องขณะเดียวกัน น้ำเสียง สีหน้า ท่าทาง และจังหวะการเล่าของผู้เล่ายังเป็นสิ่งเร้าที่ช่วยให้เด็กเข้าใจความหมายของคำและเหตุการณ์ในเรื่องได้ชัดเจนขึ้น การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่ากับเด็ก เช่น การตั้งคำถาม การให้เด็กคาดเดาเหตุการณ์ และการสนทนาเกี่ยวกับเรื่องที่ฟัง จึงมีส่วนช่วยกระตุ้นให้เกิดการฟังอย่างกระตือรือร้นและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Vygotsky (1978) ที่อธิบายว่าการเรียนรู้และพัฒนาการทางภาษาของเด็กเกิดขึ้นผ่านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม โดยผู้ใหญ่หรือบุคคลที่มีความสามารถมากกว่ามีบทบาทในการสนับสนุนและช่วยให้เด็กพัฒนาความสามารถไปสู่ระดับที่สูงขึ้น

สำหรับทักษะการพูด พบว่าเด็กมีคะแนนหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์เช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเล่านิทานไม่ได้ส่งเสริมเฉพาะการรับภาษาเท่านั้น แต่ยังเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกผลิตภาษา โดยเด็กสามารถตอบคำถาม แสดงความคิดเห็น บอกเล่าเหตุการณ์ และถ่ายทอดเรื่องราวด้วยถ้อยคำของตนเอง กระบวนการดังกล่าวทำให้เด็กได้ฝึกใช้คำศัพท์ การเรียบเรียงประโยค และการจัดลำดับความคิดอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งนิทานพื้นบ้านไทยมีเนื้อหาและบริบททางวัฒนธรรมที่เด็กสามารถเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ใกล้ตัว จึงช่วยสร้างความคุ้นเคย ความสนใจ และความมั่นใจในการสื่อสาร ส่งผลให้เด็กกล้าแสดงออกทางภาษามากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Nessel

และ Dixon (2008) ที่ให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและใช้ภาษาในสถานการณ์ที่มีความหมาย ซึ่งสามารถสนับสนุนการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดได้อย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัยดังกล่าวจึงสะท้อนให้เห็นว่า การเล่านิทานพื้นบ้านไทยเป็นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกระบวนการรับภาษาและการผลิตภาษาเข้าด้วยกัน กล่าวคือ เด็กเริ่มจากการฟังและทำความเข้าใจเรื่องราว ก่อนนำคำศัพท์ รูปแบบประโยค และเนื้อหาที่ได้รับไปใช้ในการตอบคำถาม สนทนา และถ่ายทอดเรื่องราวด้วยภาษาของตนเอง เมื่อได้รับการฝึกอย่างต่อเนื่องจึงช่วยส่งเสริมทั้งความสามารถในการรับสารและการสื่อสารของเด็กปฐมวัยให้พัฒนาขึ้น

2. ผลการศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การเล่านิทานพื้นบ้านไทย พบว่า มีค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I.) เท่ากับ 0.6714 แสดงว่า ภายหลังได้รับการจัดประสบการณ์ เด็กมีความก้าวหน้าด้านทักษะการฟังและการพูดคิดเป็นร้อยละ 67.14 ของความก้าวหน้าสูงสุดที่สามารถพัฒนาได้ ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการเล่านิทานพื้นบ้านไทยสามารถส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัยได้ในระดับที่น่าพอใจ

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดประสบการณ์ครั้งนี้มีการกำหนดกิจกรรมอย่างเป็นลำดับและต่อเนื่องจำนวน 6 เรื่อง ระยะเวลา 12 ชั่วโมง โดยเลือกนิทานที่มีเนื้อหาและระดับภาษาสอดคล้องกับวัยของเด็ก ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้จากเรื่องราวได้โดยไม่เกิดความซับซ้อนเกินความสามารถ อีกทั้งการเล่านิทานยังเป็นกิจกรรมที่ผสมผสานการฟัง การสนทนา การตอบคำถาม และการถ่ายทอดเรื่องราวเข้าด้วยกัน เด็กจึงไม่ได้เรียนรู้ภาษาโดยการจดจำคำศัพท์หรือประโยคเพียงอย่างเดียว แต่ได้ใช้ภาษาในบริบทที่มีความหมาย ส่งผลให้เกิดการพัฒนาทั้งความเข้าใจภาษาและความสามารถในการสื่อสาร

นอกจากนี้ ความเป็นนิทานพื้นบ้านไทยยังมีส่วนสำคัญต่อการเรียนรู้ เนื่องจากเรื่องราวสะท้อนวิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และบริบททางวัฒนธรรมที่เด็กสามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของตนเองได้ การเรียนรู้จากเนื้อหาที่มีความหมายและใกล้ชิดช่วยสร้างความสนใจและแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรม เมื่อเด็กมีความสนใจ ย่อมมีแนวโน้มที่จะตั้งใจฟัง มีส่วนร่วมในการสนทนา และกล้าใช้ภาษาในการสื่อสารมากขึ้น จึงอาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดประสบการณ์อยู่ในระดับที่สะท้อนถึงความก้าวหน้าของผู้เรียนอย่างชัดเจน

ดังนั้น ผลการวิจัยโดยภาพรวมจึงสนับสนุนว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การเล่านิทานพื้นบ้านไทยเป็นแนวทางหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการใช้ภาษา และเชื่อมโยงการเรียนรู้ทางภาษากับเรื่องราวและบริบททางวัฒนธรรมที่มีความหมายต่อเด็ก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูผู้สอนระดับปฐมวัยควรนำกิจกรรมการเล่านิทานพื้นบ้านไทยไปบูรณาการกับการจัดประสบการณ์ประจำวันอย่างสม่ำเสมอ โดยเลือกนิทานที่มีเนื้อหา ภาษา และระยะเวลาเหมาะสมกับวัย และพัฒนาการของเด็ก เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีความสนใจในการฟัง สามารถจับใจความและลำดับเหตุการณ์ ตลอดจนพัฒนาความสามารถในการสื่อสารด้วยการพูดได้อย่างต่อเนื่อง

1.2 ครูควรใช้สื่อประกอบการเล่านิทานที่หลากหลาย เช่น ภาพลำดับเหตุการณ์ หุ่นมือ บัตรภาพ หรือบัตรคำ เพื่อช่วยให้เด็กเข้าใจและจดจำเนื้อเรื่องได้ง่ายขึ้น รวมทั้งควรใช้คำถามระหว่างและหลังการเล่านิทาน เพื่อกระตุ้นให้เด็กคิด ตอบคำถาม แสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการสื่อสาร ซึ่งจะช่วยส่งเสริมทั้งทักษะการฟังและการพูดควบคู่กัน

1.3 ภายหลังการฟังนิทาน ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกใช้ภาษาด้วยตนเอง เช่น การเล่าเรื่องจากภาพ การเล่าเรื่องตามลำดับเหตุการณ์ การเล่าเรื่องด้วยภาษาของตนเอง การแสดงบทบาทสมมติ หรือการจับคู่เล่าเรื่องให้เพื่อนฟัง เพื่อให้เด็กได้ฝึกเรียบเรียงความคิด เลือกใช้คำศัพท์ และสร้างประโยคอย่างเป็นธรรมชาติ อันจะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและความคล่องแคล่วในการพูด

1.4 การจัดกิจกรรมควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก โดยครูควรใช้เวลาและใช้การกระตุ้นที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน โดยเฉพาะเด็กที่ยังไม่กล้าพูดหรือมีทักษะทางภาษาต่ำกว่าเพื่อน ไม่ควรเร่งรัดหรือสร้างความกดดัน แต่ควรจัดบรรยากาศที่เป็นมิตรและเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างเหมาะสมตามศักยภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การเล่านิทานพื้นบ้านไทยกับกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้น หรือศึกษาในโรงเรียนและบริบทพื้นที่ที่แตกต่างกัน เพื่อให้สามารถอธิบายผลของการจัดกิจกรรมได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้การเล่านิทานพื้นบ้านไทยกับกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์ด้วยวิธีปกติหรือรูปแบบอื่น เพื่อให้สามารถพิจารณาประสิทธิผลของกิจกรรมได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.3 ควรศึกษาผลของการเล่านิทานพื้นบ้านไทยที่มีต่อการพัฒนาการด้านอื่นของเด็กปฐมวัยเพิ่มเติม เช่น ทักษะด้านคำศัพท์ การคิดเชิงเหตุผล ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะทางสังคม คุณธรรมและจริยธรรม หรือความตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของนิทานพื้นบ้านไทยในการจัดการศึกษาปฐมวัย

2.4 ควรศึกษารูปแบบการเล่านิทานที่หลากหลาย เช่น การเล่านิทานร่วมกับสื่อดิจิทัล การเล่านิทานแบบมีส่วนร่วม การใช้หุ่นมือ หรือการแสดงบทบาทสมมติ เพื่อเปรียบเทียบว่ารูปแบบใดสามารถส่งเสริมทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิผลมากที่สุด

2.5 ควรศึกษาความคงทนของทักษะการฟังและการพูดภายหลังสิ้นสุดการจัดกิจกรรม โดยมีการประเมินติดตามผล (Follow-up) หลังการทดลองในช่วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อพิจารณาว่าพัฒนาการที่เกิดขึ้นจากการจัดประสบการณ์โดยใช้การเล่านิทานพื้นบ้านไทยสามารถคงอยู่ได้ในระยะยาวเพียงใด

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นกรอบการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้นิทานพื้นบ้านไทยเป็นฐาน โดยเริ่มจากการคัดเลือกนิทานที่เหมาะสมกับวัยและบริบททางวัฒนธรรม นำเข้าสู่กระบวนการจัดประสบการณ์ 3 ขั้น ได้แก่ การสร้างแรงจูงใจ การปฏิสัมพันธ์ และการสะท้อนผล และเล่าเรื่อง ผ่านกลไกการเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ การคิดเชิงเรื่องราว การสนับสนุนการเรียนรู้ของครู และ การใช้ภาษาในบริบททางวัฒนธรรม กระบวนการดังกล่าวเชื่อมโยงการรับภาษาไปสู่การผลิตภาษาอย่างเป็นลำดับ ส่งผลให้เด็กสามารถจับใจความ เข้าใจและลำดับเหตุการณ์ ตลอดจนใช้คำศัพท์ เรียบเรียงความคิด และสื่อสารด้วยการพูดได้ดีขึ้น โดยมีกระบวนการประเมินและปรับปรุงกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้นิทานพื้นบ้านไทยเป็นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560. สำนักงาน คณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยสำหรับครู. (พิมพ์ครั้งที่ 7). สุวีริยาสาส์น.
- วิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2557). แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 4). โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). รายงานการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ระดับประถมศึกษา ปี 2562. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- Isbell, R., Sobol, J., Lindauer, L., & Lowrence, A. (2004). The effects of storytelling and story reading on the oral language complexity and story comprehension of young children. *Early Childhood Education Journal*, 32(3), 157–163.
- Nessel, D., & Dixon, C. (2008). *Using the Language Experience Approach With English Language Learners: Strategies for Engaging Students and Developing Literacy*. Corwin Press.
- Piaget, J. (1962). *Play, dreams and imitation in childhood*. W. W. Norton & Company.
- Vygotsky, L.S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.